

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narodna letna 60 din za tiskarstvo 80 din. Član sekcije J. U. U. plača letno članarino. Oglas po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Po zasedanju banskega sveta

Vsako leto je k obravnavanju banovinskega proračuna sklican banski svet, da poda svoje mnenje o perečih vprašanih vsega našega javnega življenja, predloži bankski upravi svoje pobude ter pokaže na najbolj pekoče rane, ki groze oškodovati naš narodni organizem.

Prilike torej več kot dovolj, da dokažejo naši politiki, gospodarstveniki in upravniki, če so v resnici kos odgovornosti polni nalogi, ki jih vodi v slovensko metropoli. V banskem svetu gledamo današnji dan edini forum, kjer naj bi se razvila pred našimi očmi vsa resna stvarnost slovenskega občestva.

Razumljivo, da pričakujemo tudi učitelji z veliko nestrpnostjo, kakšna slika se bo odgrnila v teh razpravah o naši ljudski šoli ter kakšni so pogledi banskih svetnikov na njeno stanje, njeno reformo in njene razvojne možnosti. Nemalo nas seveda tudi zanima, kako so zborujoči gospodje kaj zadovoljni z nami in koliko so — vzemimo — od lanskega leta spremenili o nas svoje ne preveč laskavo mnenje.

Ugotoviti moramo resnici na ljubo, da nas tudi letos niso razočarali, čeprav je bila njihova letošnja kritika v splošnem ubrana na milejšo sordino.

Tudi letos so se ponavljale pritožbe o učiteljstvu, ki da zanemarljivo svoje verske dolžnosti, da se v cerkvi nespodobno vede, da nima pravega stika z ljudstvom, da se v preveliki meri odteguje delu na prosvetnem polju, da smatra svoj poklic preveč uradniško in pre malo vzgojiteljsko, da bi vsak učitelj moral biti katoliško in narodno zaveden ter imeti veselje za kmetijstvo, da slab vzgojitelj ruši državo in uničuje narod itd. itd. Prijetni so nam tudi učiteljske nazaj k narodu, sicer da bomo doživeli žalostne posledice, kakršne vidimo marsikje po drugih državah.

Le redki govorniki so poudarjali, da se ob zahtevah učiteljskega dela ne sme pozabiti, da imajo učitelji zelo majhne dohodek in da mnogi komaj shajajo in zato naj se da zlasti učiteljstvu v hribovskih krajih posebna doklada.

S tem bi približno izčrpali »pobude« letošnjega banskega sveta o ljudskošolskem vprašanju v Sloveniji.

Če kda se ob teh prilikah pokaže, kako pomankljivo in nesmotno postane vse delo in govorjenje o važnih življenjskih vprašanih naroda, če se ne sliši tudi glasu tistih činiteljev, ki predstavljajo že po svojem poklicu poglobljeno strokovno mnenje o obravnavanih temah.

Kako potrebno bi bilo za razbistrenje vse problematike naše ljudske šole, naše ljudske prosvete in našega učiteljstva, da bi mogel med drugimi stanovskimi zastopniki tudi razgledan predstavnik slovenskega ljudskošolskega učiteljstva razgrniti pred banskim svetom vso težko problematiko teh vprašanih, kakor jo poznamo in občutimo najbolje učitelji sami. Toda ta glas se ni slišal, se noče slišati, zato je nujno, da je izvenela vsa debata zelo površno in enostransko ter ni mogla dati bankski upravi prepotrebnih pobud za poglobljeno nadaljnje delo na tem področju.

S kopičenjem obtožb na rovaš učiteljstva ter z raznimi aforističnimi sentencami, kakor je n. pr. trditev, da učitelj ne sme biti samo uradnik, marveč predvsem vzgojitelj, se tak važen problem ne more izčrpiti niti objektivno niti subjektivno smotrno in pravično.

V debati nismo mogli zaslediti stremeljenja, da bi se raznim kvarnim pojmom poiskali ustrezajoči vzroki in predložile nepristranske pobude za njihovo odstranitev.

Ali vedo gg. banski svetniki, v kakšnih razmerah mora vršiti svojo težko nalogo današnje ljudskošolsko učiteljstvo? Sicer zelo lagoden recept o dobrem Janezku in hudobnem Mihcu se v takih primerih ne da s pridom uporabljati.

Učiteljsko izvenšolsko delo! Kakšne težave se skrivajo pod tem pojmom in to v veliki večini ne po krivdi učiteljstva! Nestalnost na službenem mestu, degradacija šolskih upraviteljev, razno hujskanje proti vzgojiteljem naroda, neenotno naziranje o sistemu in metodi izvenšolskega dela, povzročeno v prvi vrsti po tozadevnih uradnih predpisih, različno njegovo tolmačenje po raznih režimih, stanovjske razmere učiteljstva po deželi ter zlasti poglobljena nestrpnost, ki zavzema v današnji dinamični dobi vedno ostrejšo in nekulturnejšo oblike, so nad vse tehtni vzroki, ki bi jim bilo treba prodreti do dna, predno se dvigne obtožujoči prst proti učiteljstvu. Vsega tega v banskem svetu nismo slišali, se ni pojasnilo in zato je ostala tudi vsa problematika nerešena in čaka boljših časov, ko bodo mogli o tem govoriti tudi tisti, ki jih sedaj še ne pritegnejo k sodelovanju.

Zastopstvo sekcije pri ministru prosvete in ministru dr. Kulovcu

Zaradi ureditve nujnih vprašanih, ki zadevajo učiteljski stan in ljudsko šolo, sta bila predsednik in tajnik sekcije, tov. Metod Kumelj in Drago Supančič, pretekli teden v Beogradu. V sredo, dne 19. t. m., sta bila sprejeta pri ministru prosvete gospodu dr. Mihi Kreku, naslednjega dne pa pri ministru gosp. dr. Fr. Kulovcu. Na obeh mestih sta predložila nujnost ureditve nastopnih vprašanih: Izpopolnitve učiteljskega staleža, skrb za učiteljstvo in delo v obmejnih šolah, skrb za ustanavljanje šolskih kuhinj, dnevnih zavetišč in prirejanje gospodarskih in gospodinskih tečajev, nujnost takojšnje ureditve materialnega položaja učiteljstvu, skrb za učiteljsko stanovjsko vprašanje, potreba izvajanja prosvetne personalne politike, ki naj stremi za tem, da ostaneta in si utrdita zadovoljstvo in občutek sigurnosti v učiteljskih vrstah. Za doseg tega bi morale prenehati premestitve po službeni potrebi in popraviti bi bilo treba s to utemeljivijo izvršene premestitve iz prejšnjih let. Reaktivirati bi bilo treba vse brez disciplinske preiskave odpuščene učitelje in rehabilitirati svoj čas razrešene šolske upravitelje. Popraviti bi bilo treba položaj tudi tistim učiteljem, ki so bili upokojeni sicer s polno službeno dobo, niso pa še dosegli V. položajne skupine. Napredovanja naj se tekoče rešujejo, potrebno pa je zakoniti avtomatična napredovanja,

kot smo jih imeli učitelji po prejšnjem uradniškem zakonu. Ob tej priliki naj se z novo razvrstitvijo popravijo vsi tisti primeri, kjer so bili učitelji v prejšnjih letih oškodovani pri napredovanju. Službena mesta naj se mesečno vsaj interno razpisujejo. Pri oddaji službenih mest naj bo edini kriterij številu službenih let, službena ocena in družinske razmere. Mesta naj se oddajo komisijsko, organizaciji JUU naj se prizna pravica delegiranja zastopnika v te komisije. Bivšim kontraktualnim učiteljem in učiteljem dnevničarjem je treba urediti položaj in zakoniti določbo, po kateri se jim bodo leta prebita v kontraktualni in dnevničarski službi tudi po letu 1932, vstela v redno državno službo. Poleg tega bi bilo treba dokončno urediti tudi položaj učiteljem ženskih ročnih del, ki naj bi se jim s posebno razvrstitveno uredbo določilo in razporedilo zvanje. Dalje bi bilo potrebno, da se izvede sodna tožba, vložena proti predsedniku in tajniku organizacije zaradi okrožnice, v kateri je sekcija JUU v Ljubljani opredelila svoje stališče do organizacije sreskih šolskih nadzornikov. Predstavnika sta predložila obema gospodoma ministrom vsa navedena vprašanja tudi v posebni pismeni predstavi, istočasno pa sta izročila naše predloge za finančni zakon.

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev pri ministru pravde

Gospod dr. Mihajlo Konstatinović, minister pravde, je 22. februarja sprejel zastopnike centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev.

Razpravljalo se je o gmotnem in moralno-statutarnem položaju vseh državnih uslužbencev v zvezi s projektom uradniškega zakona.

Gospod minister je pazljivo poslušal zastopnike in izjavil med drugim, da projekt uradniškega zakona v nobenem primeru ne vsebuje poslabšanja statutarnih položajev državnih uslužbencev. Z njim se nameravajo vzpostaviti pravilni odnosi in ravnopravnost s tendenco, da se izboljšajo nedostatk zakon, kolikor so se v praksi pokazali.

Podana bo možnost vsem zainteresiranim ustanovam in uradom, da pravočasno dostavijo svoje poglede in predloge glede tega vprašanja. Vse vesti, ki se raznašajo in ki so nasprotne tem izjavam, so neosnovane.

Gospod minister je končno izjavil, da je vedno pripravljen, dati pojasnila v zvezi s temi in ostalimi vprašanji, ki bi se pojavila in bo rad sprejel konkretne predloge, ki mu jih dostavi centralni odbor.

Zastopniki centralnega odbora so se prisrčno zahvalili gospodu ministru za pažnjo in pozornost.

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev v Beogradu.

... in pri ministru za prehrano

Gospod dr. Milan Protić, minister za prehrano, je dne 20. februarja med 11. in 12. uro sprejel zastopnike Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev.

Razpravljalo se je o gmotnem vprašanju aktivnih in upokojenih državnih uslužbencev, kakor tudi o vseh možnostih za olajšanje njihovega položaja, preskrbe za živili, organiziranja samopomoči in ustvaritve pogojev za lažje kreditiranje; nadalje se je govorilo o snovanju aprovizacije za vse državne uslužbenke, o praktičnem izkoriščanju dotacije, o sodelovanju organizacij državnih uslužbencev v vseh odborih, v katerih se razpravlja o vprašanju preskrbe in prehrane ter o vprašanju pobijanja špekulacije in draginje itd.

Gospod minister je zelo ljubeznivo poslušal zastopnike in jim nato pojasnil svoje mišljenje in tudi predlagal, kako bi se vse to čim bolj izvedlo, da bi bilo v interesu vseh državnih uslužbencev. Obljubil je vso podporo za nadaljnje sodelovanje za zboljšanje ekonomskega in gmotnega moralnega položaja državnih uslužbencev.

V zvezi s tem bo Centralni odbor izdelal svoje predloge in jih poslal na pristojna mesta.

Natančnejša obvestila bodo poslana vsem odborom centralnih organizacij.

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev.

Za ureditev gmotnega vprašanja nameščencem in upokojencem

Spodaj navedene organizacije so poslale predsedniku kraljevske vlade, podpredsedniku kraljevske vlade, ministru financ in banu dravske banovine skupno predstavo, ki glasi:

Podpisane organizacije smo v številnih spomenicah in predstavkah opozarjale na oben položaj, v katerega so zašli javni uslužbeni in upokojeni in njih družine zaradi ogromnega porasta cen prav vsem življenjskim potrebščinam. V vsaki od teh predstavk smo poudarili neodoljivost pomoči, ki bo uspešna le tedaj, če bo naše delo nagajeno v razmerju s tržnimi cenami, tako da bodo naši osebni kakor skupni družinski prejemki predstavljali resničen eksistenčni minimum. V poslednjem času smo naslovlili na Vas dve predstavki, prvo dne 14. oktobra leta 1940., drugo letos dne 27. januarja. V obeh so podrobneje prikazane naše utemeljene zahteve, zato jih danes ne ponavljamo. Opozarjamo le, da se je v mesecu januarju t. l. po ugotovitvah Narodne banke zopet dvignil življenjski indeks in je bil ob koncu tega meseca za 53,3 % večji kakor ob začetku evropske vojne. V dravski banovini se je indeks povečal še bolj.

Z ozirom na to, da vse naše dosedanje stremeljenje, vse naše spomenice in predstavke niso prinesle uspeha, se danes ponovno obračamo na Vas v polnem pričakovanju, da bomo našli razumevanje za čim hitrejšo in uspešno ureditev našega položaja.

Po vesteh, ki so jih prinesli dnevni listi, pripravila kraljevska vlada uredbo, po kateri bi se za državne uslužbenke in upokojene uvedla posebna aprovizacija. S podporo, ki bi jo dajala država, naj bi jim bila omogočena v nabavljalnih zadržkih nabava življenjskih potrebščin za nižjo ceno. Ker uredba še ni izšla, nam je nemogoče zavzeti do tega in takega reševanja našega gmotnega vprašanja odrejeno stališče. Kljub temu pa izražamo dvom, da bi mogle take aprovizacije urediti naš materialni položaj. Za resnično ureditev obstajata po našem globokem prepričanju samo dve možnosti: ali znižanje cen vsem industrijskim in kmetijskim proizvodom ali pa zvišanje naših prejemkov na višino, ki bo ustrezala naraslim cenam. Da bi bila rešitev trajna, bi bilo v bodoče naše prejemke avtomatično mesečno uravnati v razmerju s cenami po indeksu Narodne banke.

Istega dne so organizacije poslale skupni predstavi tudi kr. namestnikoma g. Peroviću in Stankoviću. Predstavki glasila:

Ogromne narasle cene vsem, tudi najneogibnejšim življenjskim potrebščinam so spravile vse javne uslužbenke in upokojene in njih družine v naravno obupen položaj. Življenjski indeks je po ugotovitvah Narodne banke porasel od septembra 1939 do januarja 1941 za 53,3 %. Neogibno so potrebni takojšnji ukrepi, s katerimi naj se naši osebni

in družinski prejemki dvignejo na višino, ki bo sorazmerno naraslim cenam predstavljala resničen eksistenčni minimum za nas in naše rodbine. Organizacija posebne aprovizacije za državne uslužbenke in upokojene, kot jo namerava uvesti s posebno uredbo kraljevska vlada, našega položaja ne bo mogla rešiti.

Obe predstavi so podpisale naslednje organizacije:

Jugoslov. učit. združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. — Društvo sodnih izvršiteljev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani. — Udruženje sodnoadministrativnega osebja kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana. — Združenje davčnih uradnikov kraljevine Jugoslavije. — Društvo banovinskih uslužbencev in upokojencev dravske banovine v Ljubljani. — Udruženje poštinih, telegrafskih in telefonskih zvanjčnikov in služiteljev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani. — Društvo žandarmerijskih upokojencev za Jugoslavijo s sedežem v Ljubljani. — Združenje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana. — Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani. — Združenje uradnikov p. t. t. stroke dravska sekcija kraljevine Jugoslavije, Ljubljana. — Udruženje zemljiškoknjižnih činovnika kraljevine Jugoslavije u Zagrebu, sekcija Ljubljana. — Dravska sekcija udruženja zvanjčnikov finančne kontrole, Ljubljana. — Društvo sodnikov kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana. — Jugoslovensko profesorsko društvo, Ljubljanska sekcija. — Društvo železniških upokojencev v dravski banovini v sedežem v Ljubljani. — Stročno združenje mašinovodij drž. železnica i brodova kraljevine Jugoslavije, oblastna uprava Ljubljana. — Udruženje nastavnika gimnastike, sekcija Ljubljana. — Združenje učiteljstva meščanskih šol kraljevine Jugoslavije, sekcija za dravsko banovino. — Strokovno združenje preglednikov voz drž. železnice kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, oblastni odbor. — Zveza organizacij mestnih uslužbencev v Ljubljani. — Udruženje porskih izvršilaca kr. Jugoslavije, sekcija Ljubljana. — Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, oblastni odbor Ljubljana. — Udruženje drž. činovnika računske struke kraljevine Jugoslavije, pododbor v Ljubljani. — Združenje poštobranilniških nameščencev kraljevine Jugoslavije, uprava banovinske sekcije v Ljubljani. — Združenje železniških uradnikov kraljevine Jugoslavije, oblastna uprava Ljubljana. — Strokovno in humanitarno kulturno združenje kurjačev drž. železnice in brodov kraljevine Jugoslavije, oblastna uprava Ljubljana.

Obvestila Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev

V zvezi z naporji za rešitev težkega gmotnega in moralnega položaja državnih uslužbencev in upokojencev se dajejo sledeča obvestila:

1. Skupna predstava, ki je bila sprejeta na zadnji plenarni seji, je bila po končni redakciji odposlana. Za sedaj se prepis te predstave ne pošilja organizacijam. Po potrebi in po naknadnem sporazumu se bo ukrenilo tudi to. Odbori bodo razumeli, zakaj se mora tako postopati, kajti nobenemu odboru ni do reklame in propagande, ki stvari ne koristi.

2. Sedmega februarja smo bili pri ministru brez portfelja, gospodu dr. Kulovcu, v dolgem in izčrpnem poročilu mu je bilo pojasnjeno stanje, v katerem se nahajajo vsi državni uslužbeni in upokojeni. Gospod dr. Kulovec je iskreno upošteval razloge in obljubil, da bo, kolikor je njemu mogoče, pomagal pri upravičenih zahtevah državnih uslužbencev. Podrobnejša poročila dobijo zastopniki na plenarni seji, ki se bo kmalu vršila, da bodo mogli obvestiti vse odbore.

3. Danes (20. II.) so bili zastopniki centralnega odbora pri ministru za prehrano,

Usebina:

Po zasedanju banskega sveta. Zastopstvo sekcije pri ministru prosvete in ministru dr. Kulovcu.

Centralni odbor organizacij državnih uslužbencev pri ministru pravde in pri ministru za prehrano.

Za ureditev gmotnega vprašanja nameščencem in upokojencem.

Obvestila.

Iz razprave o naši prosveti v banskem svetu. Kako stanujemo: V planinskem »raju«. — Beg učiteljev iz vasi.

LISTEK: Nova šola.

Mladinska matica. — Splošne vesti. — Iz listov. — Osebnne zadeve. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.